

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. IV. De Eleemosyna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

quod est unius vel paucorum. Item ceteris paribus Benefactor aliis præferendus est.

Dixi, *in pari necessitate*. Quia extraneus, in majore necessitate positus præferendus est propinquo longè minùs indigenti: nam cùm præceptum Charitatis non obliget ad benefaciendum aliis, nisi sint in aliqua necessitate, magis, & potiùs obligat, ubi major est necessitas. S. Th. q. 31. a. 3. quòd si possis omnibus subvenire, teneris. Hinc extraneus in necessitate gravi spirituali debet præferri consanguineo gravem necessitatem corporalem patienti: quia tum necessitas extranei est major ob indigentiam boni magis necessarii, & quia sicut tenemur magis diligere proximum in spiritualibus, quàm nos ipsos in corporalibus: ita & tenemur magis diligere extraneum in spiritualibus, &c. Porro obligatio servandi hunc ordinem est ex genere suo gravis, cùm nascatur ex præcepto Charitatis gravissimo, & ejus materia ac finis sit gravis.

CAPUT IV.

De Eleemosyna.

Q. 1. *Quid est Eleemosyna?*

Resp.

Resp. Est sublevatio alienæ miseriæ propter Deum. Sive est auxilium proximo indigenti datum ex compassione propter Deum. Estque opus misericordiæ imperatum à Charitate: Misericordia autem est virtus, quæ nos ex compassione inclinât ad subveniendum alienæ miseriæ, ex S. August. lib. 9. de Civit. cap. 5. Illi per excessum opponitur nimia cordis mollities, seu indulgentia, per defectum cordis durities, & crudelitas.

Eleemosynæ, seu opera misericordiæ, ac Charitatis magis vulgata, & ad quæ cætera reduci possunt, sunt quatuordecim. Septem corporalia, nempe visitare infirmos, & carcere detentos, potare sitientes, pascere esurientes, redimere captivos, vestire nudos, peregrinos hospitio suscipere, & sepelire mortuos. Et septem spiritualia, nempe præbere consilium, corrigere peccantem, docere ignorantem, consolari tristem, remittere offensam, ferre patienter injurias, & molestias, ac defectus proximi, pro omnibus orare, juxta hos versus.

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Consule, carpe, doce, solare, remitte, fer, ora.

Q. 2. *An extat Præceptum Eleemosinæ, & quandonam obligat sub mortali?*

Not. 1. *Necessitas seu indigentia pro-*

Ec 4

zini

ximi triplex est. 1. Extrema, ex qua imminet mors, vel mutilatio, nisi ei succurratur. 2. Gravis est, cum homo, nisi ei subveniatur, non potest vitare grave malum, ut captivitatem, gravem infamiam, amissionem status, vel dignitatis; jacturam notabilem bonorum, vel magnam miseriam, quæ reddat vitam graviter molestantam. 3. Communis, quæ parit aliquod incommodum in necessariis ad vitam, vel statum, ita tamen, ut non reddat vitam nimis miseram, vel molestantam, spectatis statu, & conditione patientis. In hac versantur plerique mendici triviales.

Not. 2. Bona triplicis sunt generis. Nam 1. Alia sunt necessaria naturæ, seu vitæ, illa videlicet, sine quibus conservari non potest vita nostra, & aliorum, quorum cura nobis incumbit. 2. Alia sunt necessaria statui, sine quibus non potest quis convenienter vivere secundum conditionem, & statum præsentem propriæ personæ, vel aliarum, quarum cura ei incumbit, & hæc iterum duplicia sunt: quædam enim sunt necessaria ad statum simpliciter, ea nimirum, sine quibus aliquis suo statu excideret: quædam duntaxat ad statum decen-
tiam modestiæ christianæ consentaneam. 3. Alia non sunt necessaria, sed superflua vel vitæ, vel statui, vel utrique.

Not. 3. Necessarium status complectitur bona, quæ requiruntur ad sustentanda
onera

onera familiæ, ad alendos famulos, ad filios educandos & in statu honesto juxta suam conditionem collocandos, filias dotandas, ad honestas donationes, moderata cum amicis convivia, hospitalitatem; item ad illum statum servandum in quolibet casu calamitoso probabiliter eventuro, ut sunt morbi, bellum, sterilitas, &c. Dico, *probabiliter*; nam non debet attendi ad omnes casus, qui possunt contingere in futurum: *hoc enim esset de crastino cogitare, quod Dominus prohibet, Matth. 6. sed debet judicari superfluum, & necessarium secundum ea, quæ probabiliter, & ut in pluribus occurrunt.* Ita S. Thom. q. 32. a. 5. ad 3. Quare multi habent superflua. *Multa superflua habemus, si non nisi necessaria teneamus: nam si inania quaramus, nihil sufficit. Fratres, quarite quod sufficit operi Dei, non quod sufficit cupiditati vestra.* ait. S. August. in Psal. 147. Hinc Innoc. XI. damnavit hanc propos. *Vix in secularibus invenies, etiam in Regibus, superfluum statui: & ita vix aliquis tenetur ad Eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.*

Not. 4. De necessariis vitæ non est obligatio faciendi eleemosynam: quia suam suorumque vitam quisque potest, & ordinariè debet alienæ vitæ præferre, ut exigit ordo Charitatis. Excipe, nisi persona indigens sit necessaria bono communi, quod semper proprio anteponendum est.

Resp. I. Extat præceptum divinum naturale, ac positivum dandi eleemosynam, obligans sub mortali. Est communis, & constat 1. ex Mat. 25. *Discedite à me maledicti in ignem aeternum. Esurivi enim & non dedistis mihi manducare, &c.* Ubi damnantur, qui Eleemosynam omiserunt. Et 1. Joan. 3. *Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo: quomodo Charitas Dei manet in eo?*

2. Quia Lex divina Charitatis graviter obligat quemque ad proximum diligendum sicut seipsum, ideòque ad illi indigenti opitulandum: nam amare proximum est ei bonum velle, & facere, quantum possumus, quando ille nostra ope eget. *Ad dilectionem proximi pertinet, ut proximo non solum velimus bonum, sed etiam operemur, secundum illud 1. Joan. 3. Non diligamus verbo neque lingua, sed opere, & veritate. Ad hoc autem, quòd velimus, & operemur bonum alicujus, requiritur, quòd ejus necessitati subveniamus: quòd fit per Eleemosynarum largitionem: & ideo Eleemosynarum largitio est in præcepto.* S. Thom. 2. 2. q. 32. a. 5.

Hoc præceptum extenditur ad quaelibet opera misericordiae, & subsidia tum corporalia tum spiritualia, quibus proximus indiget, cum fundetur in Charitate, qua tenemur diligere proximum sicut nos ipsos, &

ei facere, quod nobis fieri rationabiliter vellemus. Et verò si tenemur subvenire proximo in necessitate corporali: multo magis etiam tenemur in necessitate spirituali: nam longè potior cura habenda est salutis animæ, quàm vitæ corporalis, quæ propter illam amittenda est, cum salus animæ consistat in consecutione perfectæ, ac æternæ felicitatis & in vitatione infelicitatis æternæ. Quare quidquid diceretur de cleemosyna corporali, idem cum proportionem applicari debet spirituali. Et verò Lex Charitatis in proximum obligat ad amandum hominem, qui cum constet corpore, & animâ, potest secundum utrumque ope nostra indigere; & sic obligat ad subveniendum proximo in ejus corporalibus, & spiritualibus necessitatibus. Ita S. August. lib. de Morib. Eccles. cap. 27. Triplex autem est necessitas spiritualis, scilicet extrema, cum proximus sine nostra ope non potest sibi necessaria ad salutem providere; gravis, cum potest sine nostra ope sibi talia providere, sed non sine magna difficultate, vel incurrit gravissimum periculum peccandi ob paupertatem, ignorantiam vincibilem, pravam consuetudinem, vel occasionem valde allicientem ad malum; & communis, cui potest ipse providere sine magna difficultate.

Resp. II. Quilibet in extrema necessitate proximi tenetur sub mortali ei subveni-

nire non solum de superfluis statui, sed etiam de necessariis ad statum decentiam. *Est communis, & certa*, inquit Platelius, quia Charitas ordinata exigit, ut vitam proximi plus diligamus, quam decentiam status nostri, & huic illam preferamus: ac proinde ut jacturam decentiae status patiamur pro vita proximi servanda. Imò tunc etiam adjuvandus est proximus ex bonis quodammodo ad integritatem status necessariis. *Ita Suarez, Valentia, Sanchez & alii multi.* Nam juxta ordinem Charitatis vita proximi preferenda est, cuidam integritati status proprii. Et verò amissio integritatis status non reddit hominem miserum, & nemo prudens ad hanc amissionem avertendam exponet se morali periculo mortis; imò, hanc amissionem quilibet facile patietur ad servandam suam vitam.

Hinc teneris sub mortali proximo intalli necessitate subvenire cum dispendio bonorum etiam gravi, inquit Toletus; & ob hanc causam detrahere de status tui splendore, ornatu, integritate, famulorum numero, & aliis sumptibus.

Resp. III. In gravi necessitate proximi quisque sub mortali tenetur ei subvenire de bonis, statui superfluis. *Est communis, & certa.* Prob. Quia i. hæc verba Christi: *Esurivi, & non dedistis mihi manducare, sitivi, &c.* important præceptum e-
lee.

leemolynæ in necessitate non extrema, sed frequenti, quam indicant fames, sitis, &c. Et Christus ibi insinuat multos damnatum iri ob eleemosynam egentibus dene-
 gatam; ideòque indicat præceptum subveniendi proximo in frequenti, & satis ordinaria necessitate. Idem significant hæc verba Luc. 3. *Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet escas similiter faciat.* 2. Ex SS. Patribus. Pro omnibus sint S. Ambros. lib. 1. Offic. cap. 3. *Gravis culpa, si sciente te fidelis egeat, si scias eum fame laborare, ærumnam perpeti, præsertim si mendicare erubescat, &c.* Et S. August. Tract. 5. in 1. Epist. Joan. *Esurit frater tuus, in necessitate positus est; à creditore angustatur: non habet ipse, habest tu... quid ad me pertinet, forte dicis? Ego daturus sum pecuniam meam, ne ille molestiam patiatur? Si hoc tibi responderit cor tuum, dilectio Patris non in te manet.* 3. Quia juxta omnes quisque tenetur ex Charitate proximum gravi malo liberare, cum potest sine suo gravi incommodo: nam quisque debet amare proximum sicut seipsum, & ei facere, quod sibi fieri rationabiliter vellet. Non est autem grave incommodum dare superflua.

4. Nolle succurrere amico in gravi, sed solum in extrema necessitate, est per se dissolutivum amicitiae. Ergo non subveni-
 re

re gravi necessitati proximi est contra Charitatem proximi, & Dei, cui fit, & denegatur id, quod fit, vel denegatur pauperi juxta illud Mat. 25. *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis, quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis.*

Imò, in gravi necessitate proximi quisque tenetur ei subvenire de bonis ad integram statûs decentiam aliquo modo necessariis. Ita Suarez, Valentia, & alii communius. Prob. tum ex 1. Joan. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo: quomodo Charitas Dei manet in eo?* Non dicit substantiam omnino superfluum, sed absolute substantiam; nec dicit necessitatem extremam, sed necessitatem simpliciter. Tum quia quilibet tenetur amare proximum sicut seipsum *opere, & veritate*; ideoque illi facere, quod sibi rationabiliter vellet fieri in pari necessitate, ut jubet Christus Matth. 7. At quisque rationabiliter vellet malo valde gravi liberari cum aliquo incommodo alterius longè minori, qualis est diminutio aliqua decentiæ statûs, ut si quis de splendore convenienti, de ornatu vestium, de lautitia mensæ, de supellectili aliquid etiam notabile detrahat. Nam *talis decentia non consistit in aliquo indivisibili: quia multis additis homo*

non excedit statûs sui conditionem : multis etiam subtractis conditio sui statûs decenter conservatur. Statur in hoc prudentia arbitrio & discretionis, qua docet de omnibus. ait S. Thom. in 4. dist. 15. q. 2. a. 4. Et verò nolle pati aliquod incommodum, ad liberandum tam gravi malo proximum, non est illum amare sicut seipsum.

Porro S. Thomas sub necessitate urgenti gravem etiam comprehendit.

Hoc à fortiori intelligi debet de necessitate gravi spirituali, videlicet, cum proximus non potest sine magna difficultate salutem consequi, vitare peccatum, & periculum peccandi, nisi ei subveniatur ex bonis illis; vel sustentatio suppeditetur Sacerdotibus, qui illos in spiritualibus adjuvent: nam tunc Charitas obligat, ut cum aliquo damno temporali subvenias.

Hinc peccant mortaliter divites, qui tempore charitatis annonæ nihil de statûs sui splendore, ornatu, & mensæ lautitia detrahunt, & sinunt pauperes inedia confici; vel qui in dubio de necessitate extrema, aut gravi proximi debitam diligentiam non adhibent ad veritatem indagandam: nam exponunt se periculo violandæ præceptum Charitatis, non subveniendo proximo in necessitate.

Resp IV. Est gravis obligatio faciendi elemosynam de superfluis vitæ, & statui, **etiam**

etiam in communi pauperum necessitate. Ita commun. Prob. Quia 1. Scriptura præceptum eleemosynæ non restringit ad extremam, & gravem necessitatem. Imò hæc Christi verba *Esurivi, sitivi* &c. Important communem etiam necessitatem, quam patiuntur communiter pauperes: esuries enim, & sitis communibus pauperibus convenit. Idem significant ista 1. Ad Tim. 6. *Divitibus hujus sæculi præcipe facile tribuere, communicare, &c.* Ideoque non expectare extremam, vel gravem necessitatem ad tribuendum. Pondera has voces *præcipe, & facile.* 2. Patres docent simpliciter superflua divitum esse pauperum, tanquam eis debita ex mandato Dei. S. Ambros. lib. de Nabuthe cap. 12. *Non de tuo largiris pauperi, sed de suo reddis. Quod enim commune est in omnium usum datum, tu solus usurpas? Omnium est terra, non divitum... debitum igitur reddis, non largiris indebitum.* Si Hieron. Epist. ad Hedib. *Si plus habes, quam tibi ad victum vestitumque necesse est, illud eroga, & in illo debitricem esse te noveris.* S. August. in Psal. 147. *Superflua divitum, necessaria sunt pauperum. Res aliena possidentur, cum superflua possidentur.* S. Gregor. lib. 3. Pastor. cap. 22. *Cum qualibet necessaria indigentibus ministramus, sua illis reddimus, non nostra largimur: justitiae debitum potius servimus*

mus, quàm misericordiae opus implemus. Idem docent SS. Basil. Chrylost. & S. Thom. 2. 2. q. 87. a. 1. ad 4. ibi. Dominus omnia superflua pauperibus jubet exhiberi, juxta illud Luc. 11. Quod superest, date eleemosynam. Quare etsi divites sint superfluum Domini respectivè ad alios homines, non tamen respectivè ad Deum, cujus sunt dispensatores, & qui illis hæc bona dedit, ut ea in pauperes impenderent. Nam juxta SS. Patres laudatos superflua impendi debent in pauperes non solum ex Charitate erga proximum, sed etiam ex justitia erga Deum, qui ea bona in hunc duntaxat finem dedit. 3. Unusquisque tenetur diligere proximum sicut seipsum, & illi facere, quod sibi rationabiliter vellet fieri, Mat. 7. at vellemus rationabiliter nobis succurri in necessitate communi ex bonis superfluis alterius. 4. Alioqui pauperes isti inciderent in necessitatem gravem, imò & extremam. Item grave detrimentum inferretur Reip. relinquendo ei totum onus alendi pauperes. Hinc peccat mortaliter, qui ex superfluis nullatenus, aut non sufficienter subvenit necessitatibus, etiam communibus pauperum. Nec excusantur divites, qui solum post mortem volunt relinquere bona pauperibus: quia ante mortem urget præceptum eleemosynæ, & interim proximus patitur miseriam.

Dices. Dives potest reservare superflua ad se evehendum in altiorem statum, ad quem aptus est. *R.* Non potest, nisi satisfecerit debito Charitatis, & subvenierit occurrentibus pauperum necessitatibus.

Resp. V. Tanta eleemosyna danda est, quanta sufficit ad levandam proximi necessitatem; ut patet ex ratione, & sine præcepti eleemosynæ. Et quidem ab uno & eodem, si possit, & alii non possint, aut nolint dare.

Præterea observanda sunt Sequentia.

1. Eadem est obligatio præstandi gratis operam quamlibet, qua indiget pauper, v.g. suum opificium, laborem, auxilium, patrocinium &c. Quia eadem est ratio ac de pecunia, vel alimentis subministrandis. S. Thom. 2. 2. q. 71. a. 1.

2. Si alius adsit, qui succurrat, non obligaris: nam tunc pauper non indiget opera tua. At si alii, etsi ditiores te, non subveniant, tu teneris: nam tunc pauper indiget tuò subsidiò, perinde ac si tu unus posses opitulari. Nec requiritur evidentia omnimoda necessitatis proximi. Sed sufficit quòd eam possis prudenter judicare adesse, nec certò scias alium ei subventurum.

3. Prælati, Parochi, & Superiores tenentur ratione officii inquirere necessitates

tes corporales, & spirituales suorum subditorum: quia illorum curam ex Officio gerere debent, & erga illos parentum vicibus funguntur. *Cum præcepto divinò mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est . . . pauperum aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere.* ait Trident. sess. 23. cap. 1.

Q. 3. *An præcepto eleemosynæ satisfit per mutuum, venditionem, vel alium contractum onerosum?*

Resp. I. Si proximus sit tantum pauper secundum quid, hoc est, si hic, & nunc careat necessariis, sed habeat alibi bona, vel spem certam, ac proximam habendi ex fundo, agro, successione, vel ex industria propria, &c. Satisfit ei mutuando, non numeratâ pecuniâ vendendo &c. id, quo indiget. Quia talis non est absolutè, ac simpliciter pauper, & egens, cum indigeat solum pro definito aliquo loco, & tempore; nec indiget ipsa re ut gratis danda, sed solum mutatione rei. Ergo non teneor ei dare absolutè, & simpliciter. Sic Charitas sufficienter exercetur erga peregrinum hic versantem, dando ei unde necessitati subveniat, cum onere restituendi, cum erit in patria, ubi multa bona habet. Sic sufficit mutuari frumentum agricolæ nunc egenti, sed uberrimam messem expectanti.

Ff 2

Resp.

Resp. II. Si proximus sit absolutè pauper ita, ut nullibi bona habeat, nec spem proximam, ac certam habendi; tunc est obligatio ei dandi necessaria gratis, & absque onere restituendi. *Ita Azor, Valentia, Sanchez & alii multi.* Prob. 1. ex Luc. 14. *Cum facis convivium, voca pauperes: & beatus eris, quia non habent retribuere tibi.* & ex cap. 10, ubi Samaritanus in exemplum debitæ Charitatis adductus, gratis opitulatur. 2. Quia nomine eleemosynæ Scriptura, & Patres intelligunt liberalem, & absolutam donationem factam pauperi; & hanc significat verbum *Do* simpliciter, & absolutè prolatum. Enimverò vendere, locare, mutuare non est eleemosynam facere: alioquin cum pauperibus divites vendunt, dicerentur eis eleemosynam facere. 3. Patres supra citati docent bona superflua divitum deberi pauperibus. 4. Charitas exigit, ut proximo absolutè, & simpliciter egenti subveniamus modo consentaneo Charitati, quæ non quærit, quæ sua sunt; & ejus miseriam absolutam levemus absolutè, ac sine ullo onere.

Q. 4. Ex quibus bonis facienda est Eleemosyna?

Resp. Ex solis bonis propriis, quorum libera administratio habeatur, non ex alienis

nis sine consensu Domini. *Est communis*
 & *certa* Quia nemo potest donare id
 quod suum non est, vel cuius alienatio ei
 prohibita est; nisi careat propriis, & pro-
 ximus in necessitate extrema versetur, in
 qua omnia sunt communia quoad usum.

Hinc extra necessitatem extremam 1.
 Famuli, & ancillæ non possunt ex rebus do-
 minorum, nec filii ex parentum bonis elee-
 mosynas facere, sine eorum consensu ex-
 presso, vel tacito, aut prudenter præsum-
 pto: cum non sint Domini bonorum illo-
 rum. 2. Religiosus non beneficiatus, nec
 ullam habens administrationem, cui anne-
 xa sit potestas faciendi eleemosynam, nul-
 lam potest largiri sine licentia Superioris
 expressa, vel tacita, qualem censetur habere
 iter faciens, aut in studiis versans extra
 Monasterium ex pecuniis ei datis; vel (ut
 ait S. Thom) *probabiliter præsumpta*.
 Quod si habeat beneficium cum plena ad-
 ministratione, non indiget ad hoc licentia
 Prælati: quia potestas, imò & obligatio
 erogandi eleemosynas ex bonis sui beneficii
 est annexa suo muneri. 3. Uxor non po-
 test de bonis communibus, & fructibus do-
 talibus facere eleemosynas extraordinari-
 as, sine consensu mariti, ad quem pertinet
 illorum administratio. Potest tamen eo
 invito vulgares, & modicas spectata facul-
 tate facere, quales solent fœminæ ejusdem
 conditionis, & facultatis; saltem nisi vir
 ff; suffi-

sufficientes largiatur : quia id censetur pertinere ad debitam uxoris sustentationem, quam præstare vir tenetur, nec circa eas est rationabiliter invitus. Tutores verò, & Curatores possunt juxta multos facere modicas eleemosynas ex bonis, quæ administrant : quia pertinet ad rectam bonorum administrationem, ut aliquid ex eis erogetur in eleemosynam, & hoc cedit in bonum Pupilli, ac Minoris, qui consentire debent. Item Minor, & Pupillus possunt facere eas, quas alii ejusdem conditionis, & facultatis facere solent, saltem si Tutor, aut Curator nullas ex eorum bonis faciant: quia Tutor, vel Curator consentire debet; & in hoc differunt à Filiis familias, quòd habeant Dominium bonorum: non tamen majores facere possunt, cum non habeant liberam bonorum suorum administrationem.

CAPUT. V.

De Correctione Fraternali.

NOTA. Correctio, seu correptio fraternali est admonitio, qua quis proximum ex Charitate conatur revocare à peccato. Hinc differt i. A correptione judiciali, quæ fit auctoritate publica, & ad castigationem delinquentis ob bonum commune potius ordinatur, quam

pa